

ста в сетях НКВД, безосновательно арестованного и необоснованно осужденного к расстрелу в годы сталинских репрессий.

А. Соколовский дебютировал в поэтическом жанре, плодотворно работал на ниве исторической прозы, занимался переводами. Обращался к темам революции, борьбы народовольцев с царизмом. Известный по романам «Первые храбрые», «Новое оружие», «Обреченные на смерть», «Богун» и повестью «Бунтари».

Ключевые слова: Соколовский; «Расстрелянное возрождение»; репрессии; контрреволюционная организация; архивно-уголовное дело; Большой террор; Быковня.

**Y. KRAVCHENKO
THE FATE OF REPRESSED WRITER
OLEKSANDR SOKOLOVSKYI (MATERIALS
OF HIS ARCHIVAL-CRIMINAL CASE)**

This article is devoted to the tragic fate of the Oleksandr Sokolovskyi, who belonged to the Ukrainian writer's cohort of the «Executed Renaissance» period, and who was executed during the Great Terror.

The last months of the novelist's life within the walls of the NKVD were considered and analyzed according to the materials of the Criminal Archive File. He was unreasonably arrested and sentenced to death during the years of Stalinist repressions.

O. Sokolovskyi debuted in a poetic genre, fruitfully worked on a field of historical prose, also practiced translations. In his works he touched on revolution and the struggle of the people with tsarism. Soundly combining the historical truth, he became known for his novels «Pershi khorobri», «Nova zbroia», «Rokovani na smert», «Bohun» and the story «Buntari».

Key words: Sokolovskyi; «Executed Renaissance»; repressions; counterrevolutionary organization; materials of the Criminal Archive File; The Great Terror; Bykivnia.

**Y. KRAVCHENKO
FATE OF REPRESSED WRITER OLEK-
SANDR SOKOLOVSKYI (MATERIALS OF
HIS ARCHIVAL-CRIMINAL CASE)**

The great terror as a period of the bloodiest part of Ukrainian history took in all negative displays of

УДК 801.81+398.23(089.3):06.076

ЛИНЧАК Інна

**ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ТИПАЖ «ЕКСКУРСОВОД»
(НА МАТЕРІАЛІ АНЕКДОТІВ)**

У статті зроблено спробу дослідити лінгвокультурний типаж «екскурсовод» на матеріалі анекдотів. Проведений аналіз дозволяє дійти висновку, що найбільш істотними ознаками цього типуажу є: культурність, освіченість, комунікативна майстерність, досвідченість, дотепність, впевненість, емоційність, захопленість своєю професією. Негативна риса аналізованого образу – матеріальна зацікавленість.

Ключові слова: анекдот; текст; жанр; лінгвокультурний типаж; екскурсовод.

© Линчак І., 2018

Soviet colonial policy such as economic profit, class inequality and physical destruction of opponents up to prosecution of members of the family.

Massive political repressions of 1930s and 1940s caught on all parts of those days Ukrainian society, got Ukrainians deprived of such important social class as elite which was able to generate new ideas and purports. Among all representatives of Ukrainian elite the greater losses got writers which being on a wave of Ukrainization lived through a regular burst of its rebirth.

Not taking into consideration an availability of considerable amount of literary-critical works which was dedicated to figures of the Executed renaissance, a lot of writers up to now stay little known, the works of the writers remain unrecognized among scholars.

The circumstance that obstacles of their life and death are not quite known also deserves attention.

One of the figures is Oleksandr Sokolovskyi – the writer, the translator and doer of museums.

He was arrested a few times by different authorities. The last time in 29/10/1937 being blamed in participation in Ukrainian counterrevolutionary national terrorist organization.

22/08/1938 condemned to the highest degree of criminal punishment by Outbound session of the military college of the Soviet Union Supreme Court.

The possible burial place of Oleksandr Sokolovskyi is a secret special place of NKVD USSR in Bykivnianskyi forest (now is a territory of the National historical and memorial reservation «Bykivnianski mohyly»).

The tragic fate of O. Sokolovskyi can be an example how young creative forces was being destructed by a totalitarian authority. Having shot away the writer grounding on a falsified accusation and having taken away his name and all of his works from literary process soviet power not only committed a crime, distorted his name and personality but also tried to deformed imagination of Ukrainian literature.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2018

Вступ. Анекдот як багатопланове явище і масовий продукт міської культури донині залишається у полі пильної уваги зарубіжних і східнослов'янських науковців – фольклористів, літературознавців, лінгвістів, соціологів, культурологів, психологів тощо.

Попри низку теоретичних праць, що стосуються основних напрямів у дослідженні анекдоту (проблеми поетики та генезису жанру, його класифікації, особливостей побутування у соціокультурному просторі, встановлення наступності між традиційним народним і сучасним анекдотом, питання взаємодії анекдоту з іншими жанрами усної народної творчості тощо), фольклористи продовжують активно займатися вивченням окремих тем і системи персонажів у анекдотичному тексті.

Значна кількість студій російських, українських та білоруських вчених, присвячених аналізу відомих історичних та літературно-кінематографічних персонажів (Ленін, Сталін, поручик Ржевський, Штірліц та ін.), узагальнених образів («Вовочка», «Рабинович», «новий руський», «блондинка», «студент» та ін.) та етнічних типажів («грузин», «єврей», «росіянин», «українець» тощо) демонструє комплекс закріплених у масовій свідомості образно-комічних уявлень стосовно досліджуваного: зримий портрет, стандартна характеристика, визначена соціальна роль, традиційна сфера діяльності та ін.

Об'єктом нашого дослідження стали анекдоти про екскурсію та її учасників, предметом – характеристика лінгвокультурного типажу «екскурсовод».

Маючи мету визначити найбільш істотні ознаки особистості, характеру і моделі поведінки професіонала-екскурсовода, для її досягнення передбачено вирішення таких завдань: 1) окреслити зміст поняття «лінгвокультурний типаж»; 2) охарактеризувати лінгвокультурний типаж «екскурсовод» (на основі анекдотів).

Матеріалом для запропонованої розвідки послуговували 140 анекдотів російською та українською мовами, зафіксовані у мережі Інтернет. Ключовими словами при відборі текстів були: «гід» (58 текстів), «екскурсовод» (54 тексти), «провідник» (11 текстів), «екскурсія» (25 текстів), «обзорка» (2 тексти).

Аналіз досліджень і публікацій. Ця робота продовжує низку статей з фольклористики, присвячених вивченню та опису лінгвокультурних типажів окремих професій (Ворошилова, 2008; Касюк, 2010). В основі розвідки лежить методика російської волгоградської наукової школи, зокрема алгоритм моделювання типажу, запропонований О. О. Дмитрієвою (2007).

Виклад основного матеріалу. За визначенням автора терміна В.І. Карасика, лінгвокультурний типаж – це «генералізований пізнаваний образ представника певної (суб)культури» (Карасик, 2010, с. 221), це «узагальнені образи людей, поведінка і стиль життя яких є своєрідною візитною карткою країни» (Карасик, 2006, с. 6).

Згідно зі схемою моделювання типажу О. О. Дмитрієвої, зупинимося на таких образних та поведінкових характеристиках екскурсовода в анекдоті.

Типові номінації. За частотністю використання найменувань фаху в анекдотах переважають синонімічні лексеми «гід» та «екскурсовод», значно рідше зустрічається назва «провідник» (у тому разі, коли в тексті йдеться про активний туризм).

Гендерна приналежність. Екскурсовод в анекдоті поданий здебільшого без акценту на стать. У 4 текстах присутня вказівка на те, що це жінка (*Из объявления: Экскурсовод Светлана. Покажу все, что можно показать в Крыму. Для туристов-индивидуалов*); у 2 – що це чоловік.

Вік. У текстах анекдотів відсутня інформація подібного типу.

Зовнішній вигляд. В анекдотах зовнішність екскурсовода не зображена. Єдиний текст, що містить опис зовнішнього вигляду фахівця екскурсійної справи, в подальшому розгортається шляхом обігрування цього аспекту задля появи пуанта: – *Скажите, неужели все это подлинники? – недоверчиво спросил посетитель этнографического музея у барышни-экскурсовода, одетой в старинный национальный костюм. – Разумеется. Кроме меня.*

Атрибути. Не представлені.

Сфера діяльності. Екскурсовод в анекдоті діє відповідно до своєї професійної ролі, тобто більшість текстів відображає структуру: суб'єкт (екскурсовод) – об'єкт показу – об'єкт впливу (екскурсант/турист, туристська група): *Екскурсія в горах. На краю прірви гід звертається до групи: – У цьому місці прекрасна і неймовірна луна. Часом є в кого-небудь пістолет? – Пістолета немає, а ніжик знайдеться.*

Об'єкти показу в анекдотичному тексті найрізноманітніші. Це країни з найбільш відомими містами/місцями для відвідування туристів: Єгипет – піраміди; Ізраїль – Стіна Плачу; Франція – Париж і Лувр, собор Паризької Богоматері, Єлсейські поля; Велика Британія – Лондон і Біг-Бен, Тауер, Букінгемський палац; Канада – Ніагарський водоспад; Італія – Колізей, Пізанська вежа, дім Джульєти; Ватикан – собор Святого Петра; Нідерланди – Амстердам з кварталом Червоних Ліхтарів; Шотландія – озеро Лох-Несс; Росія – Червона площа, храм Василя Блаженного у Москві,

Ермітаж, Ісаакіївський собор у Санкт-Петербурзі; Україна – Києво-Печерська лавра, Личаківський цвинтар у Львові, виноробний завод «Массандра» у Криму) тощо. Це замки, музеї (як загалом, так і конкретизовано – етнографічний, історичний, орнітологічний, воскових фігур, революції та ін.), художні виставки, галереї, парки (дендрарій, зоопарк, ботанічний сад), східний ринок, гори, тропіки/джунгли, тайга і навіть ... атомна електростанція.

Однак трапляються поодинокі тексти, в яких екскурсовод зображується поза професійним середовищем: – *Доктор, помогите мне! Я как ни приду на работу, мне начинает казаться, что за мной ходит толпа людей. Куда я – туда и они. И так постоянно. – А кем вы работаете? – Экскурсоводом!*

Типові дії. В анекдотах екскурсовод виконує низку властивих представникам цього фаху дій: а) знайомить туристів із пам'ятками (показує і розказує, дотримуючись усіх методичних і технічних вимог до проведення екскурсії), емоційно «полонить» своєю оповіддю, підтримує увагу до заходу: *Екскурсія в Тауэре, гид с группой американцев подходит к витрине: «А здесь наш самый уникальный экспонат, гордость коллекции!». Один из туристов: «Но позвольте, это же обычное дерьмо!». Гид: «Это английское дерьмо, сэр, и ему 300 лет!»;* б) спілкується з учасниками огляду (відповідає на загальні та професійні запитання за темою екскурсії (і не тільки): *Турист: – А ця споруда схожа на наш стадіон «Динамо». Гід: – Та ні. Це стародавня арена Колізей. Тут колись виступав прославлений гладіатор Спартак. Після екскурсії фани зможуть купити його футболку з номером VII, труси з номером XXL, а також кайдани;* в) демонструє сам й організовує бережливе ставлення екскурсантів до об'єктів показу і навколишнього середовища: *Во время осмотра старинного замка один из туристов случайно разбил стоявшую там вазу. – Боже мой! – воскликнул экскурсовод. – Ведь это была ваза XIV века. – Ну, тогда ничего, – с облегчением вздохнул турист. – Я-то испугался, думал, новая;* г) проводить інструктаж щодо заходів безпеки, координує поведінку групи у надзвичайних ситуаціях: *Екскурсовод в Альпах: – Будьте осторожны! Здесь можно поскользнуться, это очень опасное место! Подумав, он добавляет: – Но если все-таки кто-либо из вас – не дай Бог! – поскользнется, то, летя вниз, непременно посмотрите направо – там есть очаровательный грот в отвесной стене;* г) встановлює і контролює кількість екскурсантів, корегує їхню дисципліну: *Екскурсовод предупреждает туристов: – Кто опоздает на автобус на 1 минуту, тот входит в салон и поет, кто на 2 – тот танцует, а кто на 5 – тот поет и танцует.*

ет вслед уходящему автобусу тощо.

Таким чином, екскурсовод реалізовує свою фахову задачу – забезпечити задоволення духовних, естетичних, інформаційних потреб туриста – і повністю відповідає стереотипним уявленням суспільства про представників цієї професії. Хоча часом його дії/слова виходять за межі професійних обов'язків: *Екскурсовод в зоопарке: – ... А сейчас мы подходим к вольеру с пандой. Посмотрите, какие у неё чёрные круги под глазами. Панда всем своим видом как бы говорит нам: «Не бухайте!».*

Стандарти поведінки. Між фахівцем-екскурсоводом та об'єктом його впливу спостерігається символічний бар'єр, що пояснюється різним рівнем освіченості, інтелігентності, культурності. Переважна більшість текстів анекдотів аналізованої тематичної групи вибудовується шляхом зіткнення «високих» намірів екскурсовода донести інформацію про унікальність, цінність, красу демонстрованої пам'ятки і «приземленості» запитів іншої сторони: *Группа туристов осматривает Лувр. В конце осмотра экскурсовод говорит: – Если у вас есть вопросы, прошу. – Скажите, – спрашивает одна дама, – чем вы натираете паркет, что он у вас так блестит?*

Типові стани. У текстах анекдотів присутня незначна кількість згадок про фізичний та емоційний стан фахівця-екскурсовода. Серед них тричі гіда названо роздратованим, двічі фігурує лексема «терпляче» (екскурсовод чекає, відповідає), один раз його зображено втомленим.

Зважаючи на те, що у жанрі анекдоту екскурсанти/туристи часто постають негативно налаштованими (обурені, прискіпливі, байдужі, недовірливі, високомірні, невгамовні, настирливі, втомлені, невиховані тощо), головний персонаж змальовується у стані згаданого вище спектру емоцій: *Гид терпеливо отвечает на вопросы дотошной туристки. – Откуда появились все эти камни? – допытывается она. – Их принес с собой ледник. – А где же ледник сейчас? – Отправился за новой порцией... камней.*

Особисті якості. Екскурсовод в анекдоті – фахівець своєї справи. Він блискуче володіє знаннями з предмету розмови, ерудований, досвідчений, культурний, ввічливий, доброзичливий, дотепний, впевнений, емоційний, психологічно витривалий.

Ці риси, що складають взірцевий набір якостей у професіограмі екскурсовода, досить часто подані в тексті гіперболізовано, «загострено» і, отже, стають джерелом комічного.

З іншої сторони, анекдот як жанр фольклору, в якому реальність відтворюється за карнавальною логікою «зворотності», висміює якраз відсутність цих професійних та особистих рис, тобто відображає негативні професійні стереотипи.

Так, анекдотичний екскурсовод може бути необізнаним (*В музее: – Перед вами, – объясняет экскурсовод, – кровать, на которой умер Людовик XVI. – Но, – возражает кто-то, – ведь Людовику XVI отрубили голову. – А эту кровать, – продолжает, не моргнув, экскурсовод, – сделали как раз из той гильотины, на которой он погиб*); прислужливим (*Экскурсовод на Красной площади: – Посмотрите на эти уродливые рубиновые довески на башнях безвкусной архитектуры... Безобразно истертые булыжники мощения под ногами. Что слева находится и упомянуть противно, а прямо перед вами Исторический музей (исторического там вообще только билетерши) ... Рядом прохожий удивляется. – Что вы такое несете? Экскурсовод (тихо): – Не обращайтесь внимания... Просто группа из Питера*); цинічним (*Группа немецких туристов в джунглях. Из чащи выскакивает тигр. – Без паники, тигр сыт! – говорит проводник. – Откуда вы знаете? – спрашивает один из туристов. – Вы же видите, Мюллера нет!*); грубим (*Женщина на художественной выставке обращается к экскурсоводу. – И эту ужасную картину вы называете произведением искусства? – Конечно, нет. Ведь вы смотрите в зеркало*); недобросовісним щодо своїх обов'язків (*Автобус с немецкими туристами подъезжает к собору Парижской Богородицы. – Здесь мы разделимся, – говорит экскурсовод. – Одна группа осмотрит собор изнутри, другая – снаружи. Так мы сэкономим массу времени!*) тощо.

Мотив наживи як один із провідних сюжетотворчих чинників в анекдотах досліджуваної тематики свідчить про матеріальну зацікавленість екскурсовода і прагнення заробити на туристові: *«Посмотрите на эту статую. Как изящно вытянута у нее рука. Этим жестом она как бы говорит: «Не забудьте дать на чай экскурсоводу»*. Такий стан справ частково пояснюється низьким рівнем доходів від зазначеного виду діяльності: *Директор картинной галереи говорит новому экскурсоводу: – Платим мы, правда, немного, но зато вы будете иметь кое-какие льготы. – Какие именно? – Вы сможете несколько раз в день бесплатно смотреть на выставленные здесь картины*.

Оточення. Професійна діяльність екскурсовода в анекдоті не може бути представлена як автономна, тому що у більшості текстів зображується атмосфера екскурсії та її неодмінні учасники (екскурсовод і відвідувач/турист/група). Окрім того, у поодиноких випадках сюжетна колізія гумористичного тексту вибудовується через взаємодію фахівця екскурсійної справи з керівником (директором), колегою-перекладачем, служником закладу / наглядачем території, водієм екскурсійного транспорту (автобуса, човна...),

місцевим мешканцем, лікарем тощо (*Тропическая страна. Туристы садятся в длинную пирогу для прогулки по реке. Гид говорит гребцу: – Слушай, я не могу на всю лодку орать. Я буду только для передних рассказывать, а ты все равно в середине сидишь, так повторяй мои слова для тех, кто сзади. Получишь чаевые. – Окей! Ну, поплыли. Гид рассказывает: – Сейчас мы проплываем мимо типичной местной деревни. Крыши умело украшены пальмовыми листьями... Лодочник: – Сейчас мы проплываем... крыши... пальмовыми листьями... Гид: – А сейчас мы оказались в типичном тропическом лесу. Вы видите бананы, лианы, баобабы... Лодочник: – ...в типичном тропическом лесу... лианы, баобабы... Гид: – Вдали вы можете разглядеть типичного местного жителя, который... (вдруг гид приглядывается и видит, что этот местный житель занят сексом с какой-то красоткой)... э-э-э, местного жителя, который, похоже, катается на велосипеде. Лодочник: – Вдали вы можете разглядеть типичного местного жителя, который... (приглядывается)... блин, да это ж мой велосипед!*).

Комунікативна поведінка. Очевидно, що мовленнєва діяльність є домінуючою у професії екскурсовода (*Умер экскурсовод. Друзей попрощаться с телом не пускают. Один день, другой, третий. Друзья волнуются, родственники успокаивают: – Просто он уже три дня как умер, а говорит еще не перестал*). Тому працівники екскурсійної справи в анекдотах зображені як відмінні оратори. Ця компетенція є невід'ємною складовою професійного успіху (*– Алло, здравствуйте! Тут неподалёку, вперемешку с птичьим клёкотом и ненавязчивым шёпотом ветра, будто озаряя багрянцем зеленеющие волны берёзовой рои, обдавая жаром, словно летнее солнце в разгар знойного душного июльского лета, испуская лёгкую дымку, подобно поднимающемуся туману от раскинувшейся глади озера на рассвете, распугивая лесных обитателей – работающих бобров, мудрых ежей и беззаботных свистелей, догорают дом-музей Пришивина. Нет, высылать машину теперь уже не нужно...*).

Комунікативна майстерність фахівця підтверджується легкістю встановлення контактів з туристами, вмільм оперуванням засобами й прийомами, які допомагають переконати аудиторію, вплинути на неї за допомогою фактичного емоційно поданого матеріалу, звертань, риторичних запитань та інших механізмів досягнення максимально позитивного ефекту від екскурсії (*В Лондоне. – А здесь, леди и джентльмены, вы видите памятник Большому пожару в Лондоне. Теперь я хочу спросить вас всех: «Кто его начал?» Турист: – Почему вы смотрите на меня, сэр? Я никогда раньше не бывал в Лондоне!*).

Оскільки найголовнішою професійною характеристикою провідника туристичної групи є мовленнєва поведінка, значна кількість текстів анекдотів формується шляхом різноманітних операцій з власне мовним матеріалом. Висміюванню піддаються порушення основних ознак культури мовлення – правильності, виразності, багатства, чистоти, точності.

«Високий» стиль мовлення (*Екскурсовод*: – *А вот перед вами, граждане, фрагмент забора кисти неизвестного маляра*), дефекти дикції (*Екскурсовод в автобусе*: – *П-п-посм-м-мотр-р-рите нап-п-раво, в-вы в-в-вид-д-дите ш-ш-шедев-в-вр п-п-пар-р-рков-в-вой ар-р-рх-х-хит-т-тек-к-ктур-р-ры... П-п-п-роех-х-хали... П-п-посм-м-мотр-р-рите нал-л-лево, в-вы в-в-вид-д-дите з-з-здан-н-ние, с-с-спроек-к-кт-т-тир-р-рован-н-нное ар-р-рх-х-хит-т-тек-к-ктор-р-ром... П-п-п-роех-х-хали... Туристка*: – *Скажите, а что это там в парке? – А эт-т-то т-т-тоже... П-п-п-роех-х-хали. – П-п-посм-м-мотр-р-рите нап-п-право, в-вы в-в-вид-д-дите з-з-здан-н-ние, з-з-знам-м-мен-н-нит-т-тое т-т-тем, ч-ч-что... П-п-п-роех-х-хали... С-с-с-л-л-лев-в-ва от в-в-вас з-з-знам-м-мен-н-нит-т-тый ос-с-соб-б-бняк, к-к-кот-т-тор-рый... П-п-п-роех-х-хали... Турист*: – *Да что происходит? Ну объясните, как это так? Вы заикаетесь, у вас нет дикции и вы работаете экскурсоводом? – П-п-под-д-дум-м-маеешь, у П-п-петр-р-рович-ч-ча п-п-п-рав-в н-н-нет, а он ж-же р-р-работает в-в-вд-д-дит-телем. П-п-п-роех-х-хали...), тавтологія (*Екскурсовод*: – *Перед вами редкостный шедевр – «Портрет неизвестного». Это ранее неизвестная копия с картины неизвестного художника, сделанная неизвестно кем, неизвестно когда и неизвестно как попавшая в наш музей*), вживання ненормативної лексики (*Екскурсовод*: «*Если женщины, бля, заткнутся, то вы сможете услышать шум Ниагарского водопада*»), швидкий темп мовлення і порушення законів сполучуваності слів (*Зоопарк: Екскурсовод в зоопарке*: – *Вот это – стервятник, он питается стервами. Девушка в красном платье, отойдите от клетки!*) та ін. є ключовими сюжетотворчими чинниками для низки текстів аналізованої групи.*

Висновки. Досліджуючи анекдоти, можна говорити про формування цілісного позитивного образу екскурсовода: розумного, культурного, досвідченого, дотепного, впевненого, захопленого своєю професією, емоційного. Негативною ознакою цього лінгвокультурного типу є його матеріальна зацікавленість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Ворошилова, М. В. (2008) Лінгвокультурный типаж рокера (на матеріалі анекдотів). Лінгвокультурологія, 65–72.
- Дмитрієва, О. А. (2007) Лінгвокультурные типажы России и Франции XIX в.: Монография. Волгоград: Изд-во ВГПУ «Перемена».
- Касюк, Н. С. (2010) Паспорт лінгвокультурного типу «УЧИТЕЛЬ» (на матеріалі анекдотів). Взято з <http://www.elib.bsu.by/handle/123456789/51483>.
- Карасик, В. И., Ярмахова Е.А. (2006) Лінгвокультурный типаж «английский чудак». М.: Гнозис.
- Карасик, В. И. (2010) Языковая кристаллизация смысла. Волгоград: Парадигма.

И. ЛЫНЧАК ЛИНГВОКУЛЬТУРНЫЙ ТИПАЖ «ЭКСКУРСОВОД» (НА МАТЕРИАЛЕ АНЕКДОТОВ)

В статье исследуется лінгвокультурный типаж «экскурсовод» на материале анекдотов. Проведенный анализ позволяет сделать вывод, что наиболее значимыми признаками этого типажа есть: культурность, образованность, коммуникативное мастерство, опытность, находчивость, уверенность, эмоциональность, увлеченность своей профессией. Негативная черта анализированного образа – материальная заинтересованность.

Ключевые слова: анекдот; текст; жанр; лінгвокультурный типаж; экскурсовод.

I. LYNCHAK LINGUICULTURAL TYPE «GUIDE» (ON THE BASIS OF ANECDOTES)

The article contains attempts to research linguistic type 'Guide' on the basis of anecdotes. The analysis allows to draw the conclusion, that this type has the most essential features such as civility, scholarship, communicative skill, experience, wit, confidence, emotionality, fascination with his profession. The negative features of the analysed type is material interest.

Key words: anecdote; text; genre; linguistic type; guide.

I. LYNCHAK LINGUICULTURAL TYPE «GUIDE» (ON THE BASIS OF ANECDOTES)

This paper, which purpose is to define the most essential features of personality, character and behavior pattern of a professional guide (on the basis of anecdotes), continues number of articles on folkloristics, devoted to study and description of linguistic types of separate professions.

140 texts in Russian and Ukrainian, distributed over the Internet, have served as materials for proposed survey.

Following the algorithm of modeling the type, offered by O.O. Dmytriieva, we dwell on next parameters of the guide's image.

Typical nominations. Synonymic tokens «guide» and «cicerone» predominate in anecdotes by frequency of using names of professions, denomination «conductor» is used more rarely.

Gender affiliation. A guide in an anecdote is portrayed mainly without emphasis on gender.

Age. Such type of information is absent.

The appearance. There is no description of guide's appearance in any anecdote.

Attributes. They are not presented.

Sphere of activity. A guide in an anecdote acts due to his professional role, that is majority of texts represents the structure: subject (guide) – showed object (popular tourist cities/places, castles, museums, art exhibitions, parks, oriental market, mountains, jungle, taiga and even ... nuclear power plant) – influenced object (excursionist /tourist, tourist group).

Typical actions. A guide in anecdotes performs plenty of actions, which are peculiar to the representatives of this profession: a) makes tourists acquainted with monuments (exhibits and narrates); b) associates with participants of inspection (answers general and professional questions on the theme of excursion); c) demonstrates himself and organizes careful attitude towards showed objects and environment; d) instructs on safety measures, coordinates the group's behavior in emergencies; e) establishes and controls the number of tourists, adjusts their discipline.

Behaviour standards. There is a symbolic barrier between the professional-guide and the object

of his influence, which is explained by different levels of scholarship, intelligence, civility.

Typical states. Physical and emotional state of a professional-guide is mentioned in a small number of cases in the anecdotes' texts. Among them, a guide is called annoyed for three times, the token «patiently» appears twice, a guide once is depicted as tired.

Personal qualities. A guide in an anecdote is a specialist in his field. He has brilliant knowledge of the subject of conversation; he is erudite, experienced, cultural, polite, friendly, witty, confident, emotional, psychologically hardy.

The motive of a profit as one of the leading story-creating factors in the anecdotes of the subject under study reflects the material interest of a guide and his desire to earning on tourists.

Surroundings. Majority of texts depict the atmosphere of excursions and its indispensable participants (guide and visitor/tourist/group), or the interaction between a specialist-guide and a director (manager), a colleague-interpreter, an employee of an institution / supervisor of a territory, a driver of excursion transport, a local resident, a doctor, etc.

Communicative behavior. Guides in anecdotes are depicted as excellent speakers. Violation of the main features of speech culture, such as correctness, expressiveness, wealth, purity, precision are given in to ridicule.

During the study of anecdotes it is possible to talk about creation of complete positive image of the guide: intelligent, cultural, experienced, witty, confident, fascinated with his profession, emotional. Material interest is a negative feature of this linguistic type.

Стаття надійшла до редакції 30. 10. 2018

УДК 821.112.2

МАЦЕНКА Світлана

КУЛЬТУРОЗНАВЧІ ЗАСАДИ НІМЕЦЬКОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті проаналізовано причини та наслідки «культурознавчого повороту» германістичного літературознавства і формування на цьому ґрунті культурознавчого літературознавства як одного з вагомих концептів новітнього культурознавства і провідної контекстно-орієнтованої теорії та методу дослідження літературних творів. Виділено основні засади культурознавчого літературознавства, серед яких розширення поняття текстуальності, культура як важливий контекст художнього твору, медіальність, дискурсивність, перформативність літератури, концепти пам'яті, ритуалу, канону. Методологію культурознавчого літературознавства представлено як модель конструктора.

Ключові слова: культурознавче літературознавство; культура як текст; література як пам'ять культури; контекстуалізація; медіальність.